

Nr 140.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1934 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en tullverkets båtlånefond m. m.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1934 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t (punkt 2 av det vid propositionen under rubrik »Utgifter för kapitalökning» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, såsom kapital för tullverkets båtlånefond beräkna ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 23 februari 1934 dagtecknad proposition, nr 171, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att en fond, benämnd tullverkets båtlånefond, skall inrättas, från vilken må, i huvudsaklig anslutning till av departementschefen angivna grunder, utlämnas lån till tulltjänstemän för anskaffning av motorbåtmateriel eller för reparation eller ombyggnad av sådan materiel;

dels såsom kapital för sagda fond för budgetåret 1934/1935 under utgifter för kapitalökning och under rubriken fonden för förslag till statsverket anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 150,000 kronor;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen angivits, utfärda bestämmelser angående fortskaffningsmateriel, som för tjänstebruk hålles av tulltjänsteman.

De fortskaffningsmedel av olika slag — såsom motordrivna farkoster, roddbåtar, motorcyklar, velocipeder och hästar — vilka erfordras för patrulleringar och annan bevakningstjänst inom tullverket, anskaffas och underhållas i betydande omfattning av vederbörande tulltjänstemän själva. För materielens tillhandahållande åtnjuta tjänstemännen ersättning av statsmedel i form av lega eller slitningsersättning. Först omkring år 1922 — då strävandena att åvägabringa ett mera effektivt bekämpande av den under kristiden ökade smuglingen, särskilt av spritdrycker, föranledde anskaffande av större och snabbgående farkoster —

började fortskaffningsmaterielen i någon större omfattning bekostas av tullverket.

Frågan om lämpligaste sättet för anskaffande och underhåll av fortskaffningsmaterielen har under de senaste årtiondena vid flera tillfällen varit föremål för undersökning och övervägande. Sålunda ägnade redan 1908 års tullstatskommission sin uppmärksamhet åt frågan utan att föreslå någon ändring i det då nästan undantagslöst rådande legosystemet. 1914 års tullkommission föreslog, att kust- och gränsbevakningens fortskaffningsmateriel — med undantag för hästar — samt lokaltullförvaltningens båtmateriel skulle anskaffas genom tullverkets egen försorg samt att även underhållskostnaderna för denna materiel skulle bestridas av statsmedel. Förslaget föranledde emellertid icke något beslut i ämnet. 1920 års kustbevakningssakkunniga ställde sig beträffande kustbevakningens fortskaffningsmateriel på samma ståndpunkt som 1914 års tullkommission utom beträffande de minsta farkosterna, som de sakkunniga ansågo fortfarande böra hållas av vederbörande tulltjänstemän.

I proposition till 1922 års riksdag (nr 89) angående tullverkets omorganisation yttrade föredragande departementschefen beträffande frågan om tullverkets fortskaffningsmateriel, bland annat, att han ansåge det icke kunna komma ifråga, att de då av generaltullstyrelsen till anskaffande föreslagna största kustbevakningsfarkosterna skulle mot lega hållas av enskilda tjänstemän. Även beträffande den övriga båtmaterielen vid kustbevakningen kunde enligt departementschefens förmenande skäl anföras för en anordning med anskaffning och underhåll på statsverkets bekostnad, men med hänsyn till statsfinansiella skäl ansåg departementschefen ett frångående av systemet med legor uteslutet. Kustbevakningens övriga tjänstemateriel liksom ock fortskaffningsmaterielen vid gränsbevakningen och lokaltullförvaltningen borde hållas av tjänstemännen själva mot legor. Samtliga förbrukningsartiklar för motordriften borde bekostas av tullverket. På förslag av statsutskottet uttalade riksdagen i skrivelse den 3 juni 1922 (nr 276), att legosystemet utom beträffande de kostsamma tulljagarna borde såsom för statsverket förmånligast bibehållas.

Frågan om legosystemet vid tullverket var även föremål för behandling av 1929 års statsrevisorer, vilka — efter att hava framhållit skälen för och emot legosystemet — anförde, att det syntes revisorerna, som om så starka skäl kunde anföras för en avskrivning i viss omfattning av systemet, att frågan därom borde göras till föremål för en närmare utredning.

Genom beslut den 1 augusti 1930 bemyndigade Kungl. Maj:t generaltullstyrelsen att tillkalla högst fyra sakkunniga för verkställande av en allsidig utredning av frågan, huruvida och i vad mån ändringar borde vidtagas i bestående förhållanden med avseende å anskaffning, under-

håll och drift av för tulltjänsten behövlig fortskaffningsmateriel. Den 23 juni 1931 avgåvo de sakkunniga till generaltullstyrelsen betänkande och förslag i ämnet (Statens offentliga utredningar 1931: 23). Över betänkandet har generaltullstyrelsen inhämtat yttranden från kustbevakningsinspektören, tulldirektören i Stockholm, cheferna för samtliga kust- och gränsdistrikt samt styrelserna för Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening, Svenska tullmannaförbundet och De tullanställdas samorganisation.

Nu gällande ordning.

I fråga om gällande bestämmelser rörande tullverkets fortskaffningsmateriel och den praxis beträffande anskaffning, underhåll och drift av sådan materiel, som utbildat sig, hava i propositionen lämnats några kortfattade uppgifter. I övrigt har hänvisats till sakkunnigbetänkandet.

Grundstadgandet angående tulltjänstemans skyldighet att hålla för tjänsten erforderligt fortskaffningsmedel återfinnes i § 222 mom. 1 i det av generaltullstyrelsen den 14 december 1910 utfärdade tjänstgöringsreglementet för tullverket (Sv. F. S. bih. 86/1910). Enligt detta stadgande samt särskilda av generaltullstyrelsen i samband med legoanslagens fastställande meddelade föreskrifter gäller, att tulltjänsteman, som åtnjuter legoanslag, är skyldig att i fullgott skick underhålla farkoster med tillbehör, som erfordras och äro tjänliga för därmed avsedda tjänsteförrättningar samt svara mot vederbörande anslag, eller att hålla häst med mundering eller ock att vara försedd med automobil, motorcykel eller cykel av lämplig konstruktion. Legoanslaget skall jämlikt föreskrift i kungörelse den 15 juni 1922 (nr 368) utgå till den, som förrättar tjänsten, dock att, om denna bestrides på förordnande, ordinarie innehavare av tjänsten må kunna vid anslaget bibehållas mot det att han tillhandagår vikarien med vad som för anslaget skall hållas.

Legans storlek fastställas av generaltullstyrelsen i regel för varje budgetår. Legan bestämmas efter något olika grunder för skilda slag av fortskaffningsmateriel. För motorbåtar beräknas legan i de flesta fall med utgångspunkt från den båt, som faktiskt hålles, varvid eftersträvas att avväga legan så, att den förslår till amortering och skälig förräntning under farkostens sannolika livslängd av den verkliga anskaffningskostnaden för båt med tillhörande motor och inventarier ävensom till täckande av nödiga underhålls-, reparations- och försäkrings- m. fl. kostnader samt kostnaden för sådana förbrukningsartiklar, som ej tillhandahållas eller bekostas av tullverket (alla driftkostnader betalas nämligen av tullverket). I fråga om andra fortskaffningsmedel än motorbåtar bestämmas legan efter den beräknade genomsnittskostnaden för hållande av ett dylikt fortskaffningsmedel på vederbörande ort, s. k. normallega. Vidare bruka legorna i regel för samtliga fortskaffningsmedel beräknas

så, att de innefatta gottgörelse för försäkringskostnader eller skälig riskpremie.

Några generella föreskrifter angående vad vederbörande hava att iakttaga, då fråga uppkommer om anskaffning av nytt fortskaffningsmedel eller mera omfattande reparation av redan befintligt, finnas icke meddelade. För kustbevakningens del har generaltullstyrelsen emellertid i utfärdade cirkulär angående anslag till lega meddelat vissa föreskrifter i dylikt hänseende. Beträffande ersättning för förlust av eller skada å legomateriel har hittills gällt, att dylik förlust eller skada ansetts ersatt genom den nyssnämnda i legoanslaget inräknade riskpremien, och det har legat i vederbörande legotagares skön, huruvida han velat genom försäkring skydda sig mot förlust eller skada å materielen. Legotagarna vid kustbevakningen hava i regel sina båtar försäkrade i en för ändamålet bildad förening, »Kustbevakningens ömsesidiga sjöförsäkringsförening med begränsad ansvarighet». Nämnda förening meddelar dock icke försäkring till högre belopp än 5,000 kronor. För åvägabringande av kontroll över fortskaffningsmaterielens beskaffenhet och utnyttjande finnas åtskilliga föreskrifter i instruktionen för generaltullstyrelsen, tjänstgöringsreglementet för tullverket och andra tjänstgöringsföreskrifter.

Antalet i tullverkets tjänst under år 1933 i medeltal använda fortskaffningsmedel, med undantag av cyklar, samt fortskaffningsmedlens fördelning på tullverket respektive legotagare framgår av följande sammanställning:

Fordonsslåg	Kustbevakningen		Gränsbevakningen		Lokaltullförvaltningen		Summa	
	Tullverket	Legotagare	Tullverket	Legotagare	Tullverket	Legotagare	Tullverket	Legotagare
Ångfartyg	3	—	—	—	—	—	3	—
Tullkryssare	9	—	—	—	—	—	9	—
Motorbåtar	14	99	—	35	8	23	22	157
Andra båtar	6	49	—	44	1	32	7	125
Automobiler	18	2	4	—	—	—	22	2
Motorcyklar	11	2 ¹	1	31	1	1	13	34
Hästar	—	—	—	32	—	—	—	32

Enligt de sakkunnigas utredning utgjorde under budgetåret 1929/1930 i tullverkets tjänst använda cyklar 476, av vilka 42 tillhörde tullverket och 434 vederbörande tjänstemän. Av dessa 434 höllos 127 mot lega och för 307 utgick slitningsersättning.

¹ För dessa motorcyklar utgår i stället för lega s. k. slitningsersättning.

Till bestridande av utgifter för anskaffning, underhåll och drift av tullverkets fortskaffningsmateriel äro för närvarande medel å riksstaten anvisade dels å staten för tullverket, dels under anslaget till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. Å tullverkets omkostnadsstat finnes uppförd en anslagspost till drift av mot lega hällen fortskaffningsmateriel samt underhåll och drift av viss sådan materiel för tullbevakningen. Anslagsposten är för innevarande budgetår uppförd med 90,000 kronor och upptages i det i statsverkspropositionen framlagda statförslaget för budgetåret 1934/1935 med samma belopp. Från posten bestridas såväl kostnader för underhåll och drift av tullverket tillhörig eller av tullverket förhyrd fortskaffningsmateriel som ock den huvudsakliga kostnaden för bränsle och smörjämne, som åtgår för drift av tullpersonalen tillhörig fortskaffningsmateriel vid resor i tjänsten. Å omkostnadsstaten finnes vidare uppförd en anslagspost till legor för fortskaffningsmateriel, vilken nu är upptagen till 170,000 kronor och i statförslaget för nästa budgetår är beräknad till samma belopp. Från denna anslagspost bestridas kostnaderna för legor ävensom för den slitningsersättning, som utgår till tjänstemän, vilka i tjänsten använt egen motorcykel eller cykel utan att lega därför utgår. Det å riksstaten uppförda anslaget till särskilda åtgärder för bekämpande genom tullverkets försorg av olovlig införsel av spritdrycker m. m. — för budgetåret 1933/1934 upptaget till 700,000 kronor; i förslaget till riksstat för nästa budgetår uppfört med 750,000 kronor — användes till större delen för anskaffning, underhåll och drift av fortskaffningsmateriel. Jämväl de medel, som enligt stadganden i lagarna den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel och den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin stå till generaltullstyrelsens förfogande, tagas i viss utsträckning i anspråk för anskaffning av fortskaffningsmateriel.

Enligt de sakkunnigas beräkning belöpte sig vid tiden för utredningen av de utgående legoanslagen omkring 60 procent å motorbåtar, omkring 20 procent å hästar och återstoden på övrig fortskaffningsmateriel. Numera torde en mindre förskjutning i dessa tal hava ägt rum så till vida, att procenttalet för legoanslagen för hästar något minskats, under det att anslagen för övriga ändamål procentuellt ökats.

Legosystemets bibehållande.

I förenämnda betänkande hava de sakkunniga upptagit till utförlig undersökning frågan, om det nu tillämplade legosystemet beträffande tullverkets fortskaffningsmateriel bör bibehållas eller avskaffas.

På grundval av den verkställda undersökningen hava *de sakkunniga* stannat vid att förorda legosystemets bibehållande i viss utsträckning. Enligt de sakkunnigas förslag bör legosystemet fortfarande tillämpas i

fråga om båtmaterial och hästar, vad båtmaterial angår dock endast om anskaffningskostnaden icke överstiger 8,000 kronor. Däremot böra automobilerna anskaffas av tullverket. Huruvida cykel- och motorcykelmaterial skola hållas mot lega eller anskaffas och underhållas av tullverket, bör enligt de sakkunnigas mening bliva beroende av om inköp av materialet finnes böra ordnas på sådant sätt, att den enskilde tjänstemannen kommer i åtnjutande av ungefär lika stor rabatt som tullverket. Kunnatillräckligt gynnsamma pris uppnås, bör sålunda legosystemet användas. I annat fall anse de sakkunniga det böra tagas under övervägande att beträffande sistnämnda material helt övergå till anskaffning direkt genom tullverket.

Enligt de sakkunnigas mening böra emellertid några bestämda regler icke uppställas, när det ena och när det andra systemet skall användas, utan frågan, huruvida visst fortskaffningsmedel skall hållas mot lega eller anskaffas direkt av tullverket, bör bero av de föreliggande omständigheterna.

De flesta av de i ärendet hörda tullmyndigheterna hava uttalat sig för bibehållande av legosystemet i den av de sakkunniga angivna omfattningen eller ock helt allmänt förklarat sig icke hava något att erinra mot samma förslag. Beträffande *de till generaltullstyrelsen inkomna yttrandena* torde få hänvisas till sid. 6 och 7 i statsrådsprotokollet.

Generaltullstyrelsen har funnit sig kunna i huvudsak biträda de sakkunnigas förslag med avseende å frågan om på vad sätt den för tullverket erforderliga fortskaffningsmaterialet lämpligast bör anskaffas och underhållas. Då detta förslag väsentligen sammanfaller med den för närvarande tillämpade ordningen och då denna på sin tid blivit prövad av statsmakterna i samband med den år 1922 genomförda omorganisationen av tullverket, har styrelsen ansett sig kunna underlåta att ånyo bringa förevarande spörsmål under Kungl. Maj:ts prövning.

Departementschefen har beträffande nu förevarande fråga anfört följande:

»Den utredning, som nu genom särskilda av generaltullstyrelsen tillkallade sakkunniga verkställts angående sättet för anskaffning och underhåll av den för tulltjänsten erforderliga fortskaffningsmaterialet, synes icke giva anledning till att frågan om en avveckling av legosystemet vid tullverket nu upptages till avgörande ur principiella synpunkter. Frågan, i vilken omfattning de fortskaffningsmedel, som inom tullverket erfordras för tjänstens utövande, böra mot lega hållas av tjänstinnehavaren eller anskaffas av statsverket, synes tills vidare liksom hittills böra bedömas ur lämplighetssynpunkt. Att förhållandena härvid ställa sig olika beträffande olika slag av fortskaffningsmedel är tydligt. Sålunda lär det ligga i sakens natur, att de mycket kostsamma modernt utrustade motorfartyg, som erfordras i tullverkets kamp mot smugglingen, särskilt

spritsmugglingen, anskaffas och underhållas genom statsverkets försorg och på dess bekostnad. Att det icke för närvarande är påkallat eller lämpligt att beträffande mindre farkoster helt frångå det nuvarande legosystemet, torde framgå av utredningen. Mot de av generaltullstyrelsen på grundval av sakkunnigutredningen uppdragna riktlinjerna för legosystemets användning och begränsning har jag icke funnit anledning till erinran.»

Inrättande av en tullverkets båtlånefond.

Vid sin undersökning rörande legosystemets verkningar hava de sakkunniga funnit detta system, sådant det för närvarande är anordnat vid tullverket, vara behäftat med vissa olägenheter, och de sakkunniga hava även framlagt åtskilliga förslag i syfte att undanröja nämnda olägenheter. Till en del avse dessa förslag frågor, vilka tillhöra generaltullstyrelsens avgörande, medan andra äro av beskaffenhet att böra underställas Kungl. Maj:ts eller Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Bland de i sakkunnigbetänkandet framförda förslag, som kräva riksdagens medverkan, är främst att märka inrättande av en statsverkets lånefond, från vilken lån skulle kunna beviljas för underlättande av kapitalanskaffningen vid förvärv av motorbåtmaterial eller mera omfattande reparationer av sådan materiel.

I denna del hava de *sakkunniga* anfört, bland annat, följande:

Kapitalanskaffningen för nyförvärv och mera omfattande reparationer av legomaterielen vore uppenbarligen ganska betungande för legotagarna. Enligt de av de sakkunniga införskaffade kostnadsuppgifterna rörande legomaterielen hade befintliga lån vid utgången av budgetåret 1929/1930 uppgått till sammanlagt omkring 139,000 kronor, varav belöpt å båtar 127,000 kronor, å motorfordon 11,000 kronor och å cyklar 1,000 kronor.

Det syntes ofrånkomligt, att, även om den mera kostsamma materielen i framtiden skulle komma att hållas direkt genom tullverket och kapitalbehovet sålunda kunde antagas komma att minskas något, lättnader borde beredas legotagarna med den erforderliga kapitalanskaffningen. Utvägen med utlämnande av förskott å legan funne de sakkunniga mindre lämplig.

De sakkunniga förordade i stället inrättande av en statlig lånefond. Fonden syntes böra förvaltas av generaltullstyrelsen, som skulle hava att pröva ansökningar om lån. Lånen borde löpa med en fast ränta, förslagsvis fem procent. Amortering av lånen borde ske genom avdrag å legobeloppen vid dessas utbetalande.

Med avseende å frågan, huruvida säkerhet borde ställas för utlämnat lån hava de sakkunniga framhållit, att, om utmätnings- och avyttringsförbud beträffande tjänstebåt, för vilken lån från fonden utlämnats, stadgades, i praktiken tillräcklig säkerhet mot förlust å lånen syntes vinnas. Det kunde ifrågasättas, huruvida icke såsom villkor för erhållande av lån borde gälla, att godkänd borgen avlämnades. Med hänsyn till den obetydliga risken för staten samt de olägenheter, som bleve förbundna med uppstäl-

lande av krav på avlämnande av borgen, hava emellertid de sakkunniga föreslagit, att lån måtte få utlämnas från ifrågavarande fond, utan att borgen skulle vara erforderlig. Härvid borde dock rätt till erhållande av lån begränsas till motorbåtmaterielen. Då de sakkunniga ansett sig böra föreslå sådan begränsning av lånerätten, hade anledningen därtill varit bland annat, att ett avyttringsförbud — vilket givetvis riktade sig icke endast mot vederbörande tjänsteman utan även mot tredje man — kunde antagas erhålla full verkan endast i fråga om sådan fortskaffningsmateriel, beträffande vilken det vore för en köpare tydligt, att densamma vore tjänstemateriel. I sådant hänseende gällde givetvis en viss skillnad mellan en legobåt och exempelvis ett sådant fortskaffningsmedel som cykel eller motorcykel, vilken senare mera vore att anse som en handelsvara.

Tidigare hade utmätningsförbud gällt för tullverkets legomateriel jämlikt § 188 mom. 2 i tullstadgan av den 1 juli 1904, enligt vilket stadgande farkost med tillbehör, häst med mundering samt velociped, som tulltjänsteman vore pliktig att hålla mot särskild ersättning från tullverket, ej finge tagas i mät. Detta stadgande hade dock ej influtit i nu gällande tullstadga av den 7 oktober 1927, genom vilken 1904 års tullstadga upphävts. Dylikt utmätningsförbud syntes emellertid åter böra meddelas.

Vid utlämnande av lån syntes låntagaren lämpligen böra genom särskild klausul i låneformuläret tillförbindas att icke avyttra den motorbåt, för vilken lånet erhållits, förrän detta till fulla guldits, samt att hålla båten försäkrad. Vidare syntes tullverket böra förbehålla sig rätt till inlösen av motorbåt, i händelse legan skulle upphöra att utgå, innan lånet slutamorterats.

De sakkunniga hava i detta sammanhang även erinrat om ett av 1928 års lotsförfattningssakkunniga i betänkande den 31 januari 1930 framlagt förslag om inrättande av en statlig lånefond för lotsarnas båthållning.

Beträffande *de över betänkandet hörda tullmyndigheternas yttranden* har generaltullstyrelsen meddelat, att några av dessa myndigheter ifrågasatt, att lån skulle få utlämnas även för annan fortskaffningsmateriel än motorbåtar. Chefen för Gävle kustdistrikt hade uttalat sig för en lägre räntefot än fem procent. Chefen för Karlskrona kustdistrikt hade funnit önskligt, att lån finge i enlighet med de sakkunnigas förslag utlämnas utan borgen, enär anskaffande av borgensmän vore det för legotagaren mest vanskliga och hindersamma vid båtanskaffning. Kustbevakningsinspektören hade ifrågasatt, att lån icke skulle få beviljas för båtar, vilkas anskaffningskostnad understege 3,000 kronor, enär svårigheter med kapitalanskaffning för dylika mindre farkoster icke försports, och att lån skulle få utlämnas endast för skillnaden mellan inköpspriset och nyssnämnda belopp. Vidare syntes lånen böra utlämnas räntefritt.

Generaltullstyrelsen har på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *dels* besluta, att en fond, benämnd tullverkets båtlånefond, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas till tulltjänstemän för anskaffning av motorbåtmateriel eller för reparation eller ombyggnad av sådan materiel i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder; *dels ock* såsom kapital för sagda fond för budgetåret 1934/1935 under utgifter för kapitalökning och under rubri-

ken »Statens utlåningsfonder» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 150,000 kronor. Enligt generaltullstyrelsens förslag borde fonden förvaltas av statskontoret. Lånerörelsen syntes däremot böra handhas av styrelsen. Lån borde kunna beviljas för hela anskaffnings- respektive reparationskostnaden. Då amortering av erhållet lån borde ske genom avdrag å den fastställda legan, erfordrades en jämförelsevis lång amorteringstid. I regel torde denna icke böra bestämmas till kortare tid än tio år. Såsom villkor för erhållande av lån ur fonden torde böra gälla, att borgen eller annan säkerhet, som styrelsen prövade kunna godtagas, avlämnades. Såsom ytterligare villkor för erhållande av lån torde böra föreskrivas, att båt, för vilken lån utlämnats, skulle hållas försäkrad till betryggande belopp. Om lån utlämnades endast mot säkerhet, syntes däremot anledning icke förefinnas för tullverket att, såsom de sakkunniga föreslagit, förbehålla sig rätt till inlösen av båt, för vilken lån ur fonden beviljats. I övrigt syntes liknande villkor och bestämmelser, som enligt kungörelsen den 20 maj 1932 (nr 121) fastställts för lån från lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, böra föreskrivas för den till inrättande nu föreslagna båtlånefonden.

Statskontoret, som funnit den föreslagna lånefonden vara av behovet påkallad och tillstyrkt förslaget om dess inrättande, har ifrågasatt, huruvida icke förvaltningen av fonden borde anförtros åt generaltullstyrelsen, samt ansett, att kravet på ställandet av säkerhet för lånen bör eftergivivas. Det har ock förefallit statskontoret, som om en kortare amorteringstid än den föreslagna lämpligen borde bestämmas.

Ej heller *riksräkenskapsverket* har funnit skäl till erinran mot förslaget att för nu ifrågavarande ändamål inrätta en särskild lånefond. I fråga om den föreslagna lånefondens anordnande i budgettekniskt hänseende har verket anfört följande:

»Med hänsyn till att den lånerörelse, varom här vore fråga, icke avsåge att tillgodose ett lånebehov av den allmänna natur, som inrymdes under statens i rikshuvudboken redovisade utlåningsfonder, utan allenast inginge såsom ett led i tullverkets medverkan vid finansieringen av den av verkets egna befattningshavare tillhandahållna båtmaterielen, syntes lånen böra bestridas av till tullverkets disposition ställda anslagsmedel och redovisas å en av verkets styrelse förvaltd diversemedelsfond.

De för lånerörelsen erforderliga anslagsmedlen syntes böra anvisas under utgifter för kapitalökning samt i så fall redovisas å fonden för förslag till statsverket. Med hänsyn till anslagsändamålets natur syntes hinder icke möta, att det ifrågakommande anslaget anvisades att utgå av lånemedel. De i samband med lånerörelsen inflytande ränteinkomsterna borde vid sådan anordning tills vidare redovisas å riksstatstiteln »Riksgäldskontorets inkomstmedel».

Departementschefen har beträffande den nu föreliggande frågan anfört:

»Den i ärendet förebragta utredningen finner jag tydligt hava ådagalagt behovet av att de tulltjänstemän, vilka det ålägges att mot lega hålla för

tjänsteförrättningar erforderlig båtmateriel, erhålla bistånd från statsverkets sida i fråga om kapitalanskaffning för nyförvärv eller mera omfattande reparationer av tjänstebåtar. Förslaget att i sådant syfte inrätta en särskild lånefond, vilket förslag av statskontoret och riksräkenskapsverket lämnats utan erinran, finner även jag böra tillstyrka.

I fråga om bestämmelserna för utlåningen från fonden kan jag i hudsak ansluta mig till generaltullstyrelsens förslag. Lån bör kunna utlämnas till belopp, motsvarande hela anskaffnings- eller reparationskostnaden. Vad amorteringstiden angår, har generaltullstyrelsen framhållit, att, då erhållet lån skall amorteras genom avdrag å legan, jämförelsevis lång amorteringstid erfordras; styrelsen har därför ansett amorteringstiden i regel icke böra bestämmas till kortare tid än tio år. Statskontoret har häremot anmärkt, att den genomsnittliga tidslängden för motorbåtarnas tjänstduglighet knappast syntes vara så hög, och på grund härav uttalat sig för en kortare amorteringstid. Då den lämpliga amorteringstiden tydligen måste ställa sig olika alltefter omständigheterna i de särskilda fallen — sålunda torde lån för reparation av en båt oftast böra löpa med avsevärt kortare amorteringstid än lån för nyan-skaffning — finner jag för egen del ej erforderligt, att generaltullstyrelsen bindes i sin prövning av lånevillkoren i denna del på annat sätt än att styrelsen själfvallet bör hava att tillse, att icke längre amorteringstid i varje särskilt låneärende medgives än som svarar mot den beräknliga tiden för den ifrågavarande farkostens tjänstduglighet. Räntan å lånen synes — i överensstämmelse med den ståndpunkt som i statsverkspropositionen intagits beträffande räntefoten för vissa av statskontoret förvaltade utlåningsfonder — böra bestämmas till $4\frac{1}{2}$ procent, med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden prövar påkallad.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle lån utlämnas utan att borgen skulle vara erforderlig. Generaltullstyrelsen åter har ansett, att bland utlåningsvillkoren borde ingå, att borgen eller annan säkerhet, som styrelsen prövade kunna godtagas, avlämnades. I likhet med statskontoret anser jag kravet på ställande av säkerhet för lån böra eftergivas. Anskaffande av säkerhet skulle för visso för mången legotagare komma att möta svårigheter, och den föreslagna lånefondens inrättande skulle genom uppställandet av krav på betryggande säkerhet till stor del förlora sitt värde. Om bland lånevillkoren, såsom föreslagits, stadgas *dels* förbud för låntagaren att utan tillstånd avyttra den motorbåt, för vars anskaffande eller reparation lånet erhållits, *dels* skyldighet för låntagaren att hålla båten försäkrad, och om vidare, såsom även föreslagits, utmätningsförbud införes för fortskaffningsmateriel, som för tjänstebruk hålles mot lega, böra statsverkets anspråk på säkerhet för utlämnade lån vara i rimlig utsträckning tillgodosedda.

Lånerörelsen bör handhavas av generaltullstyrelsen enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Tillräcklig anledning saknas, att såsom generaltullstyrelsen ifrågasatt ställa fonden under statskontorets förvaltning. Av skäl, som riksräkenskapsverket anfört, bör fonden icke inordnas bland statens utlåningsfonder, utan fondens medel böra redovisas i tullverkets räkenskaper å en särskild diversemedelstitel. Anslag till kapitalökning å fonden böra utgå av lånemedel och i riksstaten upptagas under fonden för förslag till statsverket. Ränteinkomsterna böra tillföras riksgäldskontorets inkomstmedel.

Mot beräkningen av det av generaltullstyrelsen nu föreslagna kapitalökningsanslaget för fonden å 150,000 kronor har jag icke något att erinra.

I anslutning till vad de sakkunniga och generaltullstyrelsen anfört anser jag, att möjlighet bör föreligga för legotagare, som vid tiden för fondens tillkomst häftar i lån för sin legobåt, att för inlösande av sådant lån efter generaltullstyrelsens beprövande få lån ur fonden, dock högst till det belopp, som motsvarar legobåtens värde.»

Övriga förslag angående fortskaffningsmateriel, som hålles mot lega, m. m.

De sakkunniga hava ansett, att grundstadgandena rörande legosystemet böra intagas i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse; ett av de sakkunniga utarbetat utkast till dylik kungörelse har intagits i betänkanudet. Övriga erforderliga föreskrifter skulle enligt de sakkunnigas tanke liksom hittills meddelas av generaltullstyrelsen.

En kortfattad redogörelse för det ifrågavarande kungörelsentkastet finnes intagen å sid. 13—21 i statsrådsprotokollet.

Beträffande detta förslag har *departementschefen* anfört följande:

»Det föreliggande förslaget avser att till en av Kungl. Maj:t utfärdad författning sammanföra de väsentliga stadganden, som böra reglera förhållandet mellan statsverket och den enskilda tjänstemannen i de fall, där legosystemet alltjämt kommer till användning beträffande tullverkets fortskaffningsmateriel.

I författningsförslaget hava upptagits stadganden om skyldighet för tulltjänsteman att hålla fortskaffningsmateriel, om legans beräkande, om legans utgående under tid, då tjänstemannen åtnjuter ledighet från tjänsten, om ersättning av statsmedel i vissa fall *dels* för skada å eller förlust av fortskaffningsmateriel, *dels* för sådan minskning av materielens värde, som befinnes kvarstå oamorterad, då legan av en eller annan anledning upphör att utgå, ävensom angående utmätnings- och avyttringsförbud beträffande fortskaffningsmaterielen.

Vad särskilt angår bestämmelserna om ersättning för skada å eller förlust av fortskaffningsmateriel, skulle enligt förslaget liksom hittills i le-

gan för vid kustbevakningen hållen farkost inräknas skälig riskpremie, avsedd att täcka kostnaden för erforderlig försäkring. För haveriskada å farkost, för vilken i legan inräknats dylik riskpremie, skulle ersättning icke utgå. Vid utbetalande av ersättning skulle avdragas tio procent av skadans eller förlustens uppskattade belopp. Bagatellskador skulle helt vara undantagna från rätt till ersättning.

En nyhet i förhållande till nu gällande ordning innefatta de föreslagna bestämmelserna om rätt till ersättning i vissa fall för värdeminskning av fortskaffningsmateriel. Legotagaren eller hans rättsinnehavare skulle enligt förslaget berättigas att enligt generaltullstyrelsens bestämmande av statsmedel erhålla ersättning för förlust, som kan uppkomma därigenom, att legan upphör att utgå, innan den för materielen fastställda amorteringstiden gått till ända, exempelvis på grund av att legotagaren avgår från tjänsten eller dör eller förflyttas till annan tjänstgöringsort, där materielen ej erfordras.

För införande av möjlighet till ersättning i nu berörda fall synas mig goda skäl vara anförda, och jag har icke något att i huvudsak erinra mot det sätt, varpå ersättningsbestämmelserna utformats. Ej heller i övrigt har jag i stort sett någon erinran att framställa mot de i generaltullstyrelsens författningsförslag upptagna bestämmelserna. Jag vill därför förorda, att riksdagens bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det av generaltullstyrelsen framlagda förslaget utfärda bestämmelser angående fortskaffningsmateriel, som för tjänstebruk hålles av tulltjänsteman.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen har utskottet funnit den utredning, som genom särskilda, av generaltullstyrelsen tillkallade sakkunniga verkställda angående sättet för anskaffning och underhåll av den för tulltjänsten erforderliga fortskaffningsmaterielen, icke giva anledning till att frågan om en avveckling av legosystemet vid tullverket upptages till avgörande ur principiella synpunkter. Spörsmålet om omfattningen av de fortskaffningsmateriel, som inom tullverket erfordras för tjänstens utövande och bära mot lega hållas av tjänstinnehavaren eller anskaffas av statsverket, synes sålunda tillsvidare liksom hittills bära bedömas ur lämplighetssynpunkt. De härutinnan uppdragna riktlinjerna hava ej heller föranlett erinran från utskottets sida.

Vid sin undersökning rörande legosystemets verkningar hava de sakkunniga funnit detta system, sådant det för närvarande är anordnat vid tullverket, vara behäftat med vissa olägenheter och hava för den skull för undanröjande av dessa främst föreslagit inrättande av en statsverkets lånefond, från vilken lån skulle kunna beviljas för underlättande av kapitalanskaffningen vid förvärf av motorbåtsmateriel eller mera omfattande reparationer av sådan materiel. Lika med departementschefen och de i ärendet hörda myndigheterna har utskottet ock kommit till den uppfatt-

ningen, att goda skäl föreligga för inrättandet av en dylik fond, och vill utskottet för den skull tillstyrka bildandet av densamma.

De föreslagna bestämmelserna för utlåning från fonden hava ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle anslag till kapitalökning å fonden utgå av lånemedel och i riksstaten upptagas under fonden för förslag till statsverket. Kapitalökningsanslaget för fonden har beräknats till 150,000 kronor. Mot denna beräkning har utskottet ej haft något att erinra, men utskottet finner sig icke kunna tillstyrka, att medlen anvisas i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit. De för fondens inrättande erforderliga medlen torde enligt utskottets mening böra bestridas av tullverkets egna inkomster och alltså i riksstaten anvisas såsom extra anslag att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Under hänvisning till vad sålunda anförts och då vad Kungl. Maj:t i övrigt i förevarande proposition föreslagit riksdagen icke givit utskottet skäl till erinran, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må

a) besluta, att en fond, benämnd tullverkets båtlanefond, skall inrättas, från vilken må, i huvudsaklig anslutning till de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 23 februari 1934 angivna grunder, utlämnas lån till tulltjänstemän för anskaffning av motorbåtmaterial eller för reparation eller ombyggnad av sådan materiel;

b) såsom avsättning till sagda fond för budgetåret 1934/1935 under sjunde huvudtiteln anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor; samt

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med i sagda statsrådsprotokoll angivna grunder, utfärda bestämmelser angående fortskaffningsmateriel, som för tjänstebruk hålles av tulltjänsteman.

Stockholm den 29 maj 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.